

บทที่ ๕

บทสรุป

การปรับปรุงท้องถิ่นชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นทุรกันดาร ซึ่งริเริ่มขึ้นอย่างเป็นจริงเป็นจังในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผลเนื่องจาก จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พยายามที่จะแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีความปรารถนา เป็นอย่างยิ่งที่จะเห็นท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ว่าใกล้หรือไกล มีความทุรกันดารเพียงไร มีความเจริญขึ้น ทั้งนี้เพื่อความผาสุกและการกินที่อยู่ดีของประชาชนภายในชาติไม่ว่าประชาชนเหล่านั้นจะอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลเพียงใดก็ตาม ความพยายามดังกล่าวไม้อาจจะเป็นจริงได้ ถ้าคราวใดรัฐบาลไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองที่มั่นคง และผู้นำของรัฐไม่ได้ให้ความสนใจต่อการดำเนินงานนั้นอย่างจริงจัง

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นต้นมา รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นรัฐบาลที่มีความมั่นคงที่สุดรัฐบาลหนึ่ง ทั้งนี้เพราะจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถกุมอำนาจทางการเมืองได้อย่างเด็ดขาดและมั่นคง จึงมีพลังเพียงพอที่จะบังคับและโน้มน้าวจิตใจของบุคคลต่าง ๆ ให้มาสนับสนุนในการจัดตั้งและการดำเนินนโยบายของรัฐบาล

อำนาจทางการเมืองของ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เริ่มปรากฏเด่นชัดขึ้นโดยอาศัยเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเริ่มจากกบฏวังหลวงเมื่อปี ๒๔๙๒ ซึ่งช่วยเสริมสร้างบทบาททางการเมืองที่สำคัญให้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เรื่อยมา ความเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจ ความสามารถทางการเมือง ทักษะการปกครองของความเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดความศรัทธา ความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตลอดจนการมีอำนาจในฐานะผู้บัญชาการทหารบกยังผลให้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีโอกาสทำรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ เป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้ประชาชนจะไม่คัดค้านการทำรัฐประหารในครั้งนี้

แต่ประชาชนก็มีได้มุ่งหวังที่จะให้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้ามามีบทบาทและมีอำนาจทางการเมืองที่แท้จริง ประชาชนพอใจที่จะเห็น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นกลางทางการเมือง พร้อมทั้งทำหน้าที่ขจัดปัญหาประชาชนด้วยการเป็นพี่เลี้ยง และให้การสนับสนุนรัฐบาลที่ประชาชนเลือกเข้ามามากกว่าที่จะเห็น จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองหรือ เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างจริงจัง ดังนั้นเมื่อ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคชาติสังคม จึงได้รับ การวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง และผลปรากฏชัดขึ้นเมื่อพรรคชาติสังคมพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองหลวงพรรคชาติสังคมไม่ได้รับเลือกตั้งแม้แต่ผู้เดียว

ครั้นเมื่อ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดตั้งรัฐบาล ภายหลังจากทำรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ เพื่อเสถียรภาพของรัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นใหม่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญที่จะเสริมสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลด้วยวิธีการต่าง ๆ

ถึงแม้ว่า จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะมีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลเพียงใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นอำนาจที่ให้สิทธิคุมกำลังทางทหาร บุคคลลึกลับของความเป็นผู้นำ หรือความนิยมที่ได้รับจากประชาชนจากการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ยังคงให้ความสำคัญที่จะเสริมสร้างความชอบธรรมและความมีเหตุให้แก่รัฐบาลมากขึ้น ด้วยการเสริมสร้างสถานะผู้นำโดยทางนิตินัย เมื่อรัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองมั่นคง โอกาสที่รัฐบาลจะดำเนินนโยบายใด ๆ จึงมักเป็นไปอย่างราบรื่น และสามารถปรากฏผลงานให้เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน ในขณะเดียวกัน ผลงานที่ปรากฏก็เป็น การเสริมสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลอีกทางหนึ่งด้วย

เพื่อเสถียรภาพทางการเมืองการปกครองของรัฐ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีความเห็นว่า ควรจะบริหารงานการปกครองด้วยแนวความคิดจากการปกครองของไทยแต่ดั้งเดิม ในแบบ "พ่อปกครองลูก" ซึ่งถือว่าชาติเปรียบประดุจครอบครัวใหญ่

หัวหน้ารัฐบาลเปรียบประจวบ ผู้มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในชาติ ซึ่งเปรียบประจวบจรดหลายในครอบครัวเดียวกัน เมื่อหัวหน้ารัฐบาลทำหน้าที่ของพ่อผู้ให้ความผาสุกและความปลอดภัยแก่ประชาชนซึ่งเปรียบลูกนั้น ประชาชนก็ควรจะทำปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อ ด้วยการให้ความเคารพเชื่อฟังพ่อ ในขณะที่เดียวกันก็ควรจะทำยอมรับสิ่งที่พ่อให้โดยไม่โต้แย้งแต่ประการใด แนวความคิดดังกล่าวสนับสนุนต่อการปกครองในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนยอมรับอำนาจการปกครองในขณะนั้น หัวหน้ารัฐบาลก็ควรจะทำหน้าที่ของพ่อให้ดีที่สุดเป็นการตอบแทน โดยพยายามที่จะให้ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกลเพียงใดก็ตามมีฐานะและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความผาสุก มีการกินที่อยู่ดีและมีรายได้สูงขึ้น ตลอดจนมีโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังมีความเห็นว่า เพื่อเสถียรภาพทางการเมือง และการปกครองของรัฐยิ่งขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับรัฐบาล และวิธีการหนึ่งก็คือเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่ห่างไกล ซึ่งอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐไม่ค่อยไปถึงนัก มีโอกาสรับบริการและความช่วยเหลือจากรัฐโดยทั่วถึงกัน ทั้งนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หวังว่าการดำเนินงานดังกล่าวนอกจากจะช่วยโน้มน้าวจิตใจประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ เหล่านี้ให้มีความรู้สึกผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับรัฐบาลแล้ว ยังจะช่วยกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเมืองด้วย

เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มอบหมายให้ส่วนพัฒนาการท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาล **จอมพล ป.พิบูลสงคราม** ได้ลงมติรับหลักการอนุมัติให้เป็นโครงการแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๔๙๕ มาจัดทำเป็นโครงการทดลองขั้นประกาศิใช้ในอำเภอต่าง ๆ ทั้ง ๗๖ จังหวัด ผลสำเร็จของโครงการนี้จะทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติใหม่ มีความคิดริเริ่มของตนเอง และรู้จักช่วย

ตัวเองในการปรับปรุงภาวะความเป็นอยู่และท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้น โดยไม่ต้อง
รอคอยหรือหวังแต่เพียงความช่วยเหลือจากรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียว นอกจากนั้นรัฐก็
ยังหวังให้การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นแห่งชาตินั้น จะช่วยให้มาตรฐาน
ความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่สูงขึ้น ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ มีความเจริญ
ก้าวหน้าในทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การอนามัยและการรักษาพยาบาล
ตลอดจนการปกครองตนเอง รวมทั้งสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปได้
โดยลำพังตนเอง

เพื่อมรรลุถึงผลสำเร็จดังกล่าวข้างต้นนี้ รัฐได้ดำเนินงานโดยยึดถือหลัก
การช่วยตนเองของประชาชนเป็นสำคัญ ด้วยการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเกิดความ
คิดริเริ่ม หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาหรือวางโครงการต่าง ๆ เพื่อ
ประโยชน์ของตนเองและท้องถิ่น โดยที่รัฐบาลเป็นฝ่ายให้ความช่วยเหลือทางด้าน
เทคนิคและวิชาการ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และเงินที่เกินกำลังความสามารถของ
ประชาชนเท่านั้น ความช่วยเหลือดังกล่าวดำเนินไปโดยอาศัยการร่วมมือและประสานงาน
ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วน
ภูมิภาค และเมื่อโครงการนี้ได้รับการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘) รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้ยึดถือ
หลักการนี้เป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่จะปรับปรุงท้องถิ่นชนบทในทศวรรษต่อไป ทั้งนี้ได้จัด
ตั้งกรมการพัฒนาชุมชนขึ้นมา เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่น
แห่งชาติต่อไปแล้ว

โดยเหตุที่กรมพัฒนาชุมชนเพิ่งตั้งเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๐๕ กรมการ
พัฒนาชุมชนในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงยังไม่ปรากฏผลงานให้เห็นได้เด่น
ชัดนัก การดำเนินงานของกรมพัฒนาชุมชนในขณะนั้น เพียงแต่ส่งพนักงานออกไป
สำรวจและศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ทศนคติตลอดจนความต้องการของราษฎรใน
ท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานที่จะวางแผนงานเพื่อการปรับปรุงท้องถิ่นใน

ตอนต่อไป ในขณะที่เดียวกันก็เป็นโอกาสอันดีที่พัฒนากรจะสร้างความสนิทสนมคุ้นเคย สร้างศรัทธาความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ เพื่อที่พัฒนากรจะใช้โอกาสในกระชั้นชิด และชักจูงให้ราษฎรในท้องถิ่นนั้นเห็นความสำคัญที่จะปรับปรุงตนเองและท้องถิ่นด้วย โครงการต่าง ๆ ที่กรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดไว้ต่อไป

ถึงแม้การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นยังไม่ปรากฏผลเป็นที่แจ้งชัด แต่โดยเหตุที่รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีมติให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องรับนโยบายอันเป็นการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ไปปฏิบัติตามความเหมาะสม และกรมการพัฒนาชุมชนถือว่าเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่จะร่วมกันในการต่อต้านและป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ด้วย ดังนั้นพัฒนากรที่ปฏิบัติงานในเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์จึงได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ในการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อและป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ด้วย

ในขณะที่กระทรวงมหาดไทยกำลังดำเนินงานตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นอยู่นั้น ราชอาณาจักรลาว ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศไทยได้เกิดการสู้รบกันขึ้น ระหว่างรัฐบาลฝ่ายขวาและฝ่ายต่อต้าน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นยังผลให้รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต้องให้ความสนใจต่อสภาพท้องถิ่นทุรกันดาร เป็นการควบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับลาว ทั้งนี้ด้วยความห่วงเกรงว่า คอมมิวนิสต์จากประเทศลาวจะแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย

ความห่วงเกรงดังกล่าวสืบเนื่องมาจากรัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่เชื่อว่า วิธีการที่ฝ่ายโลกเสรีดำเนินนโยบายผ่อนปรนให้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาวด้วยการเจรจาตกลงเงินกู้ยืม หรือจัดตั้งรัฐบาลชุดผสมในลาวก็ดี หรือประกาศให้ลาวเป็นกลางก็ดี จะยุติการสู้รบในลาวได้อย่างเด็ดขาด รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เชื่อว่าวิธีการเดียวที่จะยุติการสู้รบในลาวได้ก็คือการใช้กำลัง การดำเนินนโยบายผ่อนปรนให้แก่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาวจะเปิดโอกาสให้คอมมิวนิสต์มีชัยชนะเหนือลาวยิ่งขึ้น และเมื่อใดที่คอมมิวนิสต์มีชัยชนะเหนือลาว เมื่อนั้นคอมมิวนิสต์ก็จะแผ่อิทธิพลของตนเข้ามาในประเทศไทยด้วย โดยอาศัยสภาพท้องถิ่นทุรกันดาร

และความสัมพันธ์ทางไกลกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้น เป็นโอกาสอันดีที่จะเข้ามาแทรกซึมโฆษณาชวนเชื่อและปฏิบัติการในประเทศไทย

รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ดำเนินงานขั้นแรกด้วยการจัดส่งหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกไปยังท้องถิ่นทุรกันดาร เพื่อเผยแพร่ข่าวสารและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้รับทราบ พร้อมทั้งแสดงความห่วงใยที่รัฐบาลมีต่อประชาชน และพยายามให้ประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นเกิดความมั่นใจว่า พวกเขาจะได้รับการบริการและความคุ้มครองจากรัฐ ยิ่งไปกว่านั้น

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาลได้เดินทางออกตรวจราชการยังท้องถิ่นทุรกันดารต่าง ๆ ด้วยตนเอง นอกจากจะเห็นการแสดงความห่วงใยในฐานะบิดาที่รักต่อประชาชนภายในชาติในฐานะบุตรแล้ว ยังเป็นผลเนื่องมาจากความหวั่นวิตกว่าสถานการณ์ในลาวจะมีผลกระทบกระเทือนถึงประเทศไทยด้วย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงให้ความสำคัญต่อการเดินทางออกตรวจราชการในท้องถิ่นทุรกันดารเป็นพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามท้องที่ชายแดนที่ติดต่อกับราชอาณาจักรลาว

จากรายงานที่หน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ได้นำเสนอต่อรัฐบาล ตลอดจนสิ่งที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และคณะได้พบเห็นขณะออกตรวจราชการยังผลให้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เล็งเห็นว่า ยังมีท้องถิ่นอีกมากที่ห่างไกลจากการปกครองดูแลของรัฐ ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเหล่านั้นไม่อาจจะรับบริการของรัฐได้โดยทั่วถึง พวกเขาตกอยู่ในสภาพของความไม่รู้ ความขาดแคลน และความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นห่างไกลกันมาก จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตระหนักดีว่าสภาพการณ์ดังกล่าวให้อ่านายตาด การปฏิบัติการของฝ่ายตรงกันข้าม ดังนั้นเพื่อเสถียรภาพทางการเมืองและถาวรปกครองของรัฐตลอดจนความปลอดภัยของประเทศ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องดำเนินงานปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารเป็นการด่วน ทั้งนี้เพื่อแก้ไข ปัญหาและขจัดความขาดแคลนของท้องถิ่นเหล่านั้นให้หมดไป ในขณะที่เดียวกันก็พยายาม

ให้ท้องถิ่นเหล่านั้นเจริญขึ้น จนมีขีดความสามารถที่จะพัฒนาตนเองต่อไปได้ นอก
จากนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยังหวังว่าการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารดังกล่าว
จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างข้าราชการของรัฐ และประชาชนใน
ท้องถิ่นเหล่านั้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกดี
ของประชาชนต่อรัฐบาลอีกด้วย

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์จากราช
อาณาจักรลาว เข้ามาโฆษณาชวนเชื่อและซบสมุ่กำลังในประเทศไทย จอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้พยายามที่จะเข้าถึงจิตใจประชาชนคนไทยฝ่ายคอมมิวนิสต์ และ
พยายามที่จะโน้มน้าวจิตใจของประชาชนในเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ให้มีความ
ศรัทธา เชื่อมั่นและไว้วางใจในรัฐบาล เพื่อบรรลุถึงความพยายามดังกล่าวรัฐบาล
จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้มอบหมายให้กองบัญชาการทหารสูงสุด จัดตั้งกอง
อำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้น เพื่อรับผิดชอบ
งานปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารในลักษณะเร่งด่วน โดยเลือกปฏิบัติการในบริเวณ
ที่ทางการเห็นว่า เป็นเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ก่อน ทั้งนี้รัฐบาลตระหนักดีว่า
ถ้าปล่อยให้กระทรวงมหาดไทยหรือส่วนราชการของจังหวัดดำเนินการนั้น คงจะ
ไม่ทันการ ในเมื่อหน่วยราชการดังกล่าวไม่มีทรัพยากรและขีดความสามารถมาก
พอ ที่จะดำเนินการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารทุก ๆ ด้านในทันทีทันใด ยิ่งกว่า
นั้นการดำเนินการตามโครงการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบอยู่นั้นมีลักษณะ
ค่อยเป็นค่อยไป ไม่อาจจะให้ผลได้ในทันที ดังนั้นเพื่อให้งานปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดาร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กล่าวคือ การทำงานไม่รีบเร่งจนเกินไป เมื่อประกาศเป็นเขตพัฒนา
แล้วพัฒนากรจะไ้รับคำสั่งให้เขาไปหาข้อมูลเสียก่อน แล้วจึงกลับมาวางแผน คอ
จากนั้นจึงเสนอใหม่การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยที่พัฒนากรจะเป็นทั้งที่ปรึกษา
และผู้ติดต่อบริหารงานระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านกับส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อรวม
มือจัดทำโครงการตามความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นนั้นต่อไป

สามารถเป็นจริง เป็นจังและเห็นผลได้ในทันที. จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรและขีดความสามารถของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคช่วยกันดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรและขีดความสามารถของทหารซึ่งมีพร้อมที่จะปฏิบัติงานได้ในทันที

กรป. กลางเริ่มต้นดำเนินงานด้วยการจัดส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ออกไปยังท้องถิ่นกันดารในเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ เพื่อแก้ไขปัญหาและความขาดแคลนเฉพาะหน้า การดำเนินงานดังกล่าวเป็นการดำเนินงานขั้นบุกเบิกเท่านั้น รัฐบาล จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มิได้มุ่งหวังที่จะให้หน่วยงานนี้ต้องรับผิดชอบและดำเนินงานปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดาร เฉพาะที่แห่งใดแห่งหนึ่งตลอดไป เมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ดำเนินงานไปครบ ๑ ปี และเห็นว่าสามารถกระตุ้นเตือนให้ประชาชนและส่วนราชการในท้องถิ่นนั้นเกิดความกระตือรือร้นที่จะสร้างความเจริญให้แก่ตนเองและท้องถิ่นของตนแล้ว หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จะถอนตัวเพื่อบุกเบิกงานในท้องถิ่นอื่นต่อไป โดยมอบงานที่ทำได้ทั้งหมดให้ส่วนราชการของจังหวัดและประชาชนในท้องถิ่นนั้นรับผิดชอบดำเนินงานต่อไป

แต่ปรากฏว่า ความตั้งใจและหลักการดังกล่าวมีอาจเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ ในเมื่อรัฐบาลชุดต่อ ๆ มามีได้มีความตั้งใจและเห็นความสำคัญเพียงพอที่จะปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้ อย่างเช่น เมื่อมีการจัดตั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทขึ้น โดยกำหนดให้หน่วยเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบงาน ซึ่งหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ของ กรป. กลางได้ริเริ่มไว้ แต่จอมพล ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีมหาดไทยในขณะนั้นในฐานะประธานคณะกรรมการเร่งรัดพัฒนาชนบท มีคำสั่งให้ กรป. กลาง รับผิดชอบงานไปตามเดิม ก่อนหน้านั้นหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ของ กรป. กลาง จึงไม่อาจถอนตัวออกไปได้ ยิ่งกว่านั้นหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ก็ไม่อาจจะส่งมอบงานที่ได้ริเริ่มไว้ให้ส่วนราชการของจังหวัดและคณะกรรมการหมู่บ้าน ไปรับผิดชอบดูแลและดำเนินงานต่อไป ในเมื่อส่วนราชการของท้องถิ่นและคณะกรรมการของหมู่บ้านไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอน

ในการดำเนินงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ที่แท้จริง ดังนั้นจนทุกวันนี้หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ก็ยังคงรับผิดชอบงานส่วนใหญ่ที่ริเริ่มไว้ตั้งแต่ต้นต่อไปอย่างไม่มีกำหนด

อาจกล่าวได้ว่า ทุกวันนี้ความมุ่งหวังของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ต้องการเห็นท้องถิ่นทุรกันดารก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงในวันข้างหน้า โดยหาวิธีการกระตุ้นเตือนให้ส่วนราชการของท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้นเกิดความกระตือรือร้น และเห็นความสำคัญที่จะสร้างความเจริญในถิ่นต่างๆ ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตนโดยพร้อมเพรียงกันนั้นเป็นไปได้ไม่สมบูรณ์นัก โครงการต่างๆ ที่รัฐบาลริเริ่มขึ้นเพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารเกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองและท้องถิ่นของตนก็ไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ความแห้งแล้ง ความกันดาร และความขาดแคลนของท้องถิ่นทุรกันดารเหล่านั้นยังคงมีอยู่ทั่วไปรวมทั้งปัญหา และความต้องการบางประการของประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้น ก็ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

ความมุ่งหวังของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลยุคปัจจุบัน ได้ทบทวนนโยบายที่รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้วางไว้เสียใหม่ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามแก้ไขปัญหา และขจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าผลสำเร็จของโครงการแต่ละโครงการ นอกจากจะเป็นกำลังใจให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ เกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อความเจริญของท้องถิ่นตามหน้าที่ของตนต่อไปแล้ว ยังส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นกันดารแต่ละแห่ง เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามคำแนะนำและชักจูงของรัฐบาลไปด้วย ยิ่งกว่านั้นถ้าโครงการใดโครงการหนึ่งประสบผลสำเร็จ นอกจากจะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และยังผลให้ท้องถิ่นทุรกันดารเหล่านั้นก้าวไปสู่ความเจริญและการพัฒนาที่แท้จริงในวันข้างหน้าแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มิได้ให้ความสนใจแก่เพียงเฉพาะการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารพื้นราบเท่านั้น แต่ได้สนใจการปรับปรุงท้องถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย อันเป็นถิ่นอาศัยของชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามภูเขาชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย

รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ให้ความสนใจชาวเขาเป็นพิเศษเพราะชาวเขามีส่วนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ อันมีผลกระทบกระเทือนถึงภาวะเศรษฐกิจ และเสถียรภาพทางการเมืองและกฎปรกครองของรัฐ ตลอดจนความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยทางชายแดนตอนเหนือของประเทศไทย ปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดมาผลกระทบกระเทือนมาสู่เสถียรภาพของรัฐบาลและความมั่นคงของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้พยายามหาวิธีการแก้ไขปัญหาคือให้หมดสิ้นไป โดยส่งเสริมให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่งที่ถาวร เพื่อให้รัฐจะสามารถให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งส่งเสริมและชักจูงหรือแนะนำให้ชาวเขาเลิกปลูกฝิ่น เลิกทำดาราบ่า หันมาเพาะปลูกแบบถาวร พร้อมทั้งมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีโอกาสได้รับการศึกษาและมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองได้ในอนาคต ทั้งนี้รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ หวังว่าผลการปฏิบัติงานดังกล่าวจะช่วยโน้มน้าวจิตใจชาวเขาให้รักและถักถักคือถิ่นแผ่นดินไทย พร้อมทั้งมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลและเชื่อฟังคำสั่งของเจ้าหน้าที่ในเวลาเดียวกันด้วย

รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เริ่มต้นงานนี้ด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน คณะกรรมการชุดนี้จะเป็นผู้กำหนดนโยบายและวางแผนงาน โดยมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานด้วยการชักจูงให้ชาวเขาเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ทางการสามารถให้การควบคุมและดูแลได้อย่างใกล้ชิด

เนื่องจากเป็นขั้นเริ่มต้น การดำเนินงานของกรมประชาสงเคราะห์ในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงเป็นไปในลักษณะของการทดลอง การค้นคว้า และ

การหาข้อมูลเกี่ยวกับชาวเขา ด้วยการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองสงเคราะห์ชาวเขาเป็น การทดลองขึ้นก่อน ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ชาวเขาเพื่อหาข้อมูลมาประกอบการดำเนินงานชาวเขาคต่อไป นอกจากนี้ยังได้ริเริ่ม จัดตั้งศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาขึ้นเพื่อส่งหน่วยเคลื่อนที่ออกไปบริการชาวเขาถึง ดินที่อยู่ รวมทั้งได้ริเริ่มการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่จะออกปฏิบัติงานกับชาวเขาคด้วย ยิ่ง กว่านั้นยังได้ริเริ่มแนวความคิดจัดตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาขึ้น เพื่อใช้เป็นแหล่งกลางที่จะค้น-คว้าเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมาประกอบการดำเนินงาน ชาวเขาคต่อไป

ในขณะที่กรมประชาสงเคราะห์กำลังรับผิดชอบงานชาวเขาคอยู่นั้น ตำรวจ ชายแดนก็กำลังสงเคราะห์ชาวเขาเช่นเดียวกัน แต่ตำรวจชายแดนให้การสงเคราะห์กับ ชาวเขาเพื่อหวังผลในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบ เพื่อการผูกมิตรและการหาข่าวเป็น สำคัญ แต่อย่างไรก็ตามทั้งกรมประชาสงเคราะห์และตำรวจชายแดนก็พยายามหาทาง ยุติปัญหาต่างๆ ที่ชาวเขาคมีส่วนก่อให้เกิด รวมทั้งพยายามส่งเสริมอาชีพ การศึกษา และ การอนามัยแก่ชาวเขาในเวลาเดียวกันด้วยโครงการต่างๆ ที่ทำสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

ถึงแม้หน่วยราชการทั้งสองจะพยายามวางโครงการ เพื่อยุติปัญหาที่ชาวเขาค มีส่วนก่อให้เกิดเพียงใดก็ตาม แต่กระทรวงมหาดไทยในรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ก็ได้ยืนยันว่า ปัญหาเหล่านี้ยังคงมีอยู่ และได้ทวีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น จึงได้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรีให้กำหนดนโยบาย และวิธีการดำเนินงานชาวเขาคเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และความมั่นคง ปลอดภัยที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่

จากข้อยืนยันดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความมุ่งหวังของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่จะยุติปัญหาต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจากชาวเขา และช่วยให้ชาวเขาสามารถพัฒนาตนเอง ได้ นั้น จะเป็นจริงได้ก็คงต้องใช้เวลาอีกนาน คราเมื่อกอที่รัฐบาลชุดปัจจุบันยังคงปล่อยให้ ส่วนราชการต่างๆ ต่างฝ่ายต่างดำเนินงานชาวเขาคอย่างเอกเทศ ผลงานที่ปรากฏ จึงเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และช่วยเหลือเฉพาะแห่งเป็นครั้งคราวเท่านั้น

ดังนั้นเพื่อให้ความมั่งหวังของรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นจริงได้ รัฐบาลปัจจุบันก็ควรจะรวมสายงานต่าง ๆ ที่ดำเนินงานชาวเขาเข้าด้วยกัน จัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระ และมีอำนาจสั่งการได้อย่างเอกเทศ พร้อมทั้งมีอำนาจบังคับให้ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกันอย่างเต็มที่ การจัดตั้งหน่วยงานอิสระดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้การของงบประมาณ การวางแผน - งาน และการกำหนดโครงการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชาวเขา และแก้ไข ปัญหาที่ชาวเขามีส่วนก่อให้เกิดขึ้นเป็นไปได้อย่างง่าย และไม่ซ้ำซ้อนแล้ว ยังช่วยให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญในกิจการชาวเขาโดยเฉพาะ เข้าบริหารงานชาวเขา อีกด้วย ทั้งนี้จะช่วยให้การดำเนินงานชาวเขาเป็นไปอย่างถูกต้องวิชาการยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ก็จะช่วยให้มีการติดตามผลงาน และแก้ไขปัญหาค่ที่เกิดขึ้นได้อย่าง ทันทีที่ควย ถ้าสภาพการณ์เป็นได้เช่นว่านี้ ก็จะช่วยแก้ไขปัญหาค่ที่เกิดจากการขาด งบประมาณ และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงาน ตลอดจนการประสานงานในระดับปฏิบัติ ได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย